

**UCHWAŁA NR XXI/14/2021
RADY POWIATU WAŁBRZYSKIEGO**

z dnia 25 lutego 2021 r.

w sprawie przyjęcia "Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej Powiatu Wałbrzyskiego na lata 2021-2023"

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3a, art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 920) w związku z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.) **Rada Powiatu Wałbrzyskiego uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się "Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej Powiatu Wałbrzyskiego na lata 2021-2023", stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

§ 4. Uchwała podlega ogłoszeniu na tablicy ogłoszeń w budynku Starostwa Powiatowego w Wałbrzychu oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

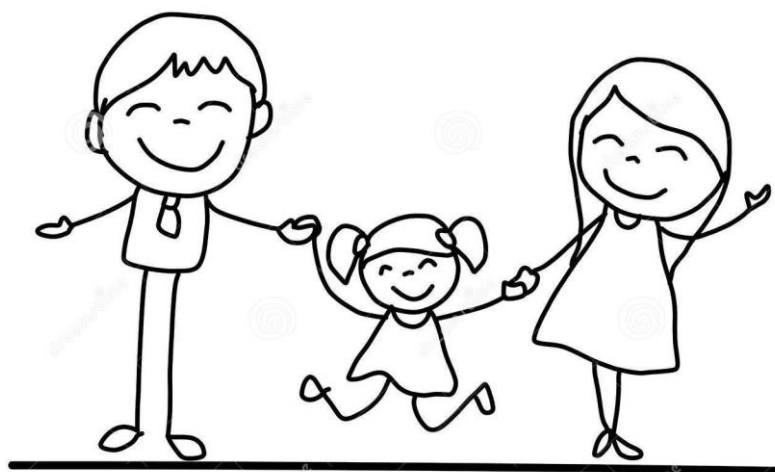
Przewodnicząca Rady
Powiatu Wałbrzyskiego

Sylwestra Wawrzyniak

Uzasadnienie

Do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Uchwałą nr XXXVII/36/2018 Rady Powiatu Wałbrzyskiego z dnia 29 maja 2018 r. przyjęty został do realizacji „Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Wałbrzyskim na lata 2018-2020”, którego okres obowiązywania upłynął z dniem 31.12.2020 r., wobec czego zachodzi konieczność przyjęcia nowego dokumentu na kolejny 3 letni okres programowania. Mając powyższe na względzie podjęcie uchwały jest uzasadnione.

Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej Powiatu Wałbrzyskiego na lata 2021-2023

POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE W WAŁBRZYCHU
WAŁBRZYCH 2021

Spis treści

Dział	Roz.	Nazwa	Nr strony
I		Wstęp	3
II		System pieczy zastępczej	5
III		Zadania samorządu w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej	7
	1	Zadania gminy	7
	2	Zadania powiatu	8
	2.1	Zadania Centrum jako organizatora rodzinnej pieczy zastępczej	9
	2.2	Zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	11
IV		Diagnoza systemu pieczy zastępczej w Powiecie Wałbrzyskim	12
	1	Charakterystyka Powiatu Wałbrzyskiego	12
	2	Rodzinna piecza zastępcza	13
	3	Instytucjonalna piecza zastępcza	17
	4	Formy wsparcia pełnoletniego wychowanka	25
	5	Warunki przyznawania pomocy	26
	5.1	Pomoc na usamodzielnienie	26
	5.2	Pomoc na kontynuowanie nauki	27
	5.3	Pomoc na zagospodarowanie	28
V		Analiza SWOT	28
VI		Cel główny programu	29
VII		Coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych dla powiatu wałbrzyskiego	34
VIII		Źródła finansowania programu	34
IX		Beneficjenci programu	35
X		Realizatorzy programu	35
XI		Monitoring i ewaluacja programu	35
XII		Zakończenie	36
		Spis tabel	37
		Spis wykresów	37

I. WSTĘP

Rodzina jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem dla rozwoju dziecka. Kształtuje osobowość, system wartości, styl życia, ukazując wartości, zasady i reguły życia poprzez własne zachowanie i doświadczenia. Rodzice realizujący w sposób prawidłowy swoje funkcje przygotowują dziecko do dorosłego życia, wyposażając je w umiejętność nawiązywania prawidłowych relacji i tworzenia związków oraz odpowiedzialne podejmowanie ról społecznych i zawodowych.

Podstawowym celem wychowania jest przekazanie wartości ogólnych, którymi dziecko może się kierować w samodzielnym postępowaniu, a także wspieranie dziecka, by stawało się coraz lepszym człowiekiem. Sposób, w jaki rodzice traktują dzieci ma trwałe konsekwencje dla ich życia.

Nie każda jednak rodzina jest prawidłowym środowiskiem wychowawczym, może wspierać lub ograniczać procesy adaptacji dziecka do życia w społeczeństwie. Założenia polityki prorodzinnej w Polsce wynikają z prawa dziecka do wychowywania w rodzinie. W tym celu zwiększono zakres zadań samorządów w zakresie wspierania rodziny oraz organizowania rodzinnej pieczy zastępczej, w sytuacji, gdy rodzice nie są w stanie sprawować opieki nad dzieckiem. Szczegółowe regulacje tego zagadnienia znalazły się w obowiązującej ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 821. ze zm.), która reguluje zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz sprawowania pieczy zastępczej.

Zgodnie z preambułą ustawy, celem podstawowym jest:

1. dobro dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, troska o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową oraz ochrona ich praw i wolności,
2. dobro rodziny, która stanowi podstawową komórkę społeczną oraz naturalne środowisko rozwoju oraz dobro wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci.

Obowiązujące przepisy prawne przewidują rozwiązania pozwalające na umieszczenie poza rodziną dziecka wymagającego szczególnej pomocy. Działania w tym kierunku można uruchomić na podstawie postanowienia sądu opiekuńczego, który decyduje o umieszczeniu dziecka w:

- rodzinnej pieczy zastępczej albo,
- instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W przypadku natomiast pilnej konieczności, na wniosek lub za zgodą rodziców dziecka, możliwe jest umieszczenie małoletniego w rodzinnej pieczy zastępczej na podstawie umowy zawartej między rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka a starostą właściwym ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny lub miejsce prowadzenia rodzinnego domu dziecka. O zawartej umowie starosta niezwłocznie zawiadamia sąd.

Dzieci w pieczy zastępczej umieszczane są na skutek sieroctwa, półsieroctwa, uzależnienia rodziców, w tym od alkoholu, narkotyków, na skutek przemocy, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, niepełnosprawności co najmniej jednego z rodziców, ubóstwa, bezrobocia, nieodpowiednich warunków mieszkaniowych, pobytu za granicą co najmniej jednego z rodziców.

Nadużywanie alkoholu przez rodziców wymieniane są na pierwszym miejscu, jako przyczyna odejścia dzieci z domu. Następną dysfunkcją rodziny powodującą umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej jest niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo — wychowawczych oraz przemoc. W związku z tym ubóstwo należy uznać za przyczynę współtowarzyszącą większość problemów rodziny, powodujących jej opuszczenie przez dziecko.

Łąncuchowo zjawiska te wiążą się z takimi problemami jak: długotrwałe bezrobocie, „uzależnienie instytucjonalne” od świadczeń pomocy społecznej, bierność na rynku pracy, roszczeniowa postawa rodziców wobec ośrodka pomocy społecznej, jak również władz gmin oraz szkoły, do której dziecko uczęszcza. Jako nowy problem pojawia się „porzucenie” dzieci przez rodziców wyjeżdżających do pracy za granicę.

Ustawa w sposób kompleksowy reguluje zagadnienia pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo — wychowawczych oraz określa konsekwencje udzielanej pomocy poprzez umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej. Art. 180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wskazuje na obowiązek opracowania przez powiat 3 letniego programu rozwoju pieczy zastępczej. Powiat Wałbrzyski Uchwałą Rady Powiatu Wałbrzyskiego Nr XXXVII/36/2018 z dnia 29 maja 2018 r., przyjął Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018-2020, który realizowany był przez Powiatowe

Centrum Pomocy Rodzinie w Wałbrzychu, jako Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej.

W związku z zakończonym okresem obowiązywania w/w Programu, należało opracować nowy dokument, który na bazie dotychczasowych doświadczeń uwzględnia m.in. organizowanie opieki i wychowania w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej.

Niniejszy dokument został opracowany przez zespół pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wałbrzychu.

Podstawy prawne programu:

- Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz.526, ze zm.),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359.),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.),
- Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030,
- Strategia Rozwoju Powiatu Wałbrzyskiego,
- Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Wałbrzyskim.

II. SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ

Organizatorem pieczy zastępczej w Powiecie Wałbrzyskim jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wałbrzychu (zwane dalej Centrum). Jest jednostką organizacyjną wchodzącą w skład powiatowej administracji zespolonej, podporządkowaną bezpośrednio Zarządowi Powiatu Wałbrzyskiego. Działa na podstawie statutu zatwierdzonego przez Radę Powiatu Wałbrzyskiego.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przewiduje dwie formy sprawowania pieczy zastępczej, a mianowicie formę rodzinną i instytucjonalną.

2.1 Rodzinna piecza zastępcza to pojęcie, które swoim zakresem obejmuje następujące rodzaje rodzin zastępczych: rodziny zastępcze spokrewnione, rodziny zastępcze niezawodowe oraz rodziny zastępcze zawodowe. W ramach grupy rodzin zastępczych zawodowych można wyodrębnić rodziny zastępcze zawodowe pełniące

funkcję pogotowia rodzinnego oraz rodziny zastępcze specjalistyczne. Obok wymienionych rodzin zastępczych pojęcie rodzinnej pieczy zastępczej obejmuje również rodzinny dom dziecka. Objęcie dziecka jedną z form pieczy zastępczej następuje na okres nie dłuższy niż do osiągnięcia pełnoletności. Jednakże osoba, która osiągnęła pełnoletność w pieczy zastępczej, może przebywać w dotychczasowej rodzinie zastępczej nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia, jeżeli się uczy.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyróżnia się następujące typy rodzin zastępczych:

- **rodzina zastępcza spokrewniona** - to rodzina, którą tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący/będąca krewnymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka,
- **rodzina zastępcza niezawodowa oraz rodzina zastępcza zawodowa** - to rodzina, którą tworzą małżonkowie lub osoba nie pozostająca w związku małżeńskim, nie będący krewnymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka,
- **zawodowa rodzina zastępcza**, pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego - to rodzina, która przyjmuje dziecko na podstawie postanowienia sądu, w przypadku gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, albo na wniosek rodziców dziecka lub innej osoby w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie. W tej formie pieczy umieszcza się dziecko do czasu unormowania sytuacji dziecka, nie dłużej niż na okres 4 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres ten może być przedłużony do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie lub umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej,
- **zawodowa specjalistyczna rodzina zastępcza** - to rodzina, w której umieszcza się w szczególności dzieci niepełnosprawne i dzieci skierowane na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982r. o postępowaniu w sprawach nieletnich lub małoletnie matki z dziećmi,
- **rodzinny dom dziecka** - tworzony jest przez małżonków lub osobę nie pozostającą w związku małżeńskim, sprawujące opiekę nad łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej.

2.2 Instytucjonalna piecza zastępcza to system pieczy zastępczej sprawowany w formie całodobowych placówek opiekuńczo - wychowawczych.

Placówka opiekuńczo - wychowawcza:

- **typu rodzinnego** - zapewnia opiekę dzieciom w różnym wieku, w tym dorastającym i usamodzielniającym się, umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu,
- **typu interwencyjnego** - zapewnia doraźną opiekę nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia opieki. Pobyt w placówce nie może trwać dłużej niż 3 miesiące, w szczególnych przypadkach może zostać przedłużony do zakończenia trwającego postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie lub umieszczenie w pieczy zastępczej,
- **typu socjalizacyjnego** - zapewnia całodobową opiekę i wychowanie nad dziećmi, których powrót do domu nie jest możliwy,
- **typu specjalistycznego - terapeutycznego** - zapewnia opiekę nad dziećmi o indywidualnych potrzebach w tym: legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności.

III. ZADANIA SAMORZĄDU W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY I SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ

1. Zadania gminy

W ramach działań profilaktycznych w gminie, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza następujące priorytety:

1. obowiązek opracowywania przez samorzady gmin lokalnych programów wspierania rodzin wychowujących małoletnie dzieci,
2. konieczność stosowania wczesnej profilaktyki społecznej dla młodych rodzin,
3. środowiskowe formy opieki pozarodzinnej dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym,
4. wprowadzenie stanowiska asystenta rodziny, który niezależnie od pracowników socjalnych zajmowałby się wyłącznie pracą z rodziną,
5. wprowadzenie koordynacji wszystkich instytucji i służb zobowiązanych do wspierania rodziny przez powołanie zespołu interdyscyplinarnego.

2. Zadania powiatu

Zadaniem własnym powiatu jest:

1. opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych,
2. zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
3. organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia,
4. tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych
5. prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym,
6. organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
7. organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
 - a grup wsparcia,
 - b specjalistycznego poradnictwa,
8. wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
9. zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich,
10. prowadzenie rejestru danych, o którym mowa w art. 46 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
11. kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej albo centrum usług społecznych dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka,
12. finansowanie:

- a. świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
 - b. pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
 - c. szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego,
13. sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3 ustawy,
14. przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193 ust. 8 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

2.1 Zadania Centrum jako organizatora rodzinnej pieczy zastępczej

Do zadań Centrum jako organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

1. prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
2. kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej,
3. organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,

4. zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka,
5. organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
6. zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby,
7. zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych,
8. organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy,
9. współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi,
10. prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
11. zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego,
12. dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej,
13. prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą,
14. przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust. 7 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy

zastępczej, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,

15. zapewnianie rodzinom, zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego,
16. zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji,
17. przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy,
18. zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,
19. organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

2.2 Zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej

Centrum jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, do zadań którego należy w szczególności:

1. udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej,
2. przygotowanie, we współpracy z asystentem rodziny i odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, planu pomocy dziecku,
3. pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu,
4. zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej,
5. zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,
6. udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej,

7. przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

Koordinator rodzinnej pieczy zastępczej, może mieć pod opieką łącznie, nie więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka.

IV. Diagnoza systemu pieczy zastępczej w Powiecie Wałbrzyskim

1. Charakterystyka Powiatu Wałbrzyskiego

Powiat Wałbrzyski – zajmuje powierzchnię 430,22 km²; zamieszkuje na jego terenie 55 611 mieszkańców (dane GUS na dzień 31 grudnia 2019 r.). W skład Powiatu wchodzi 8 gmin:

- gminy miejskie: Boguszów-Gorce, Jedlina-Zdrój, Szczawno-Zdrój;
- gminy miejsko-wiejskie: Głuszyca, Mieroszów;
- gminy wiejskie: Czarny Bór, Stare Bogaczowice, Walim;
- miasta: Boguszów-Gorce, Jedlina-Zdrój, Szczawno-Zdrój, Głuszyca, Mieroszów.

Poniższa tabela przedstawia liczbę mieszkańców w poszczególnych gminach w latach 2016-2018:

L.p.	Wyszczególnienie	Stan na 31 grudnia 2016 r.	Stan na 31 grudnia 2017 r.	Stan na 31 grudnia 2018 r.
	Powiat Wałbrzyski	56 788	56 446	56 004
1	Boguszów-Gorce	15 733	15 566	15 444
2	Szczawno-Zdrój	5 692	5 650	5 608
3	Głuszyca	8 777	8 707	8 659
4	Jedlina-Zdrój	4 930	4 887	4 851
5	Mieroszów	6 948	6 935	6 866
6	Czarny Bór	4 861	4 858	4 848
7	Stare Bogaczowice	4 259	4 269	4 298
8	Walim	5 588	5 573	5 430

Tabela nr 1. Liczba mieszkańców Powiatu Wałbrzyskiego w latach 2016-2018

Z przedstawionych powyżej danych wynika, że ogólna liczba mieszkańców Powiatu Wałbrzyskiego systematycznie spada. W 2018 roku liczba mieszkańców Powiatu (56 004) była niższa o 1,38 % w stosunku do liczby mieszkańców w 2016 r. (56 788).

2. Rodzinna piecza zastępcza

Głównym zadaniem rodziny zastępczej, nad wypełnianiem którego czuwa koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, jest zapewnienie właściwych warunków wychowania i rozwoju dziecku pozbawionemu szansy wychowania w rodzinie biologicznej z terenu Powiatu Wałbrzyskiego.

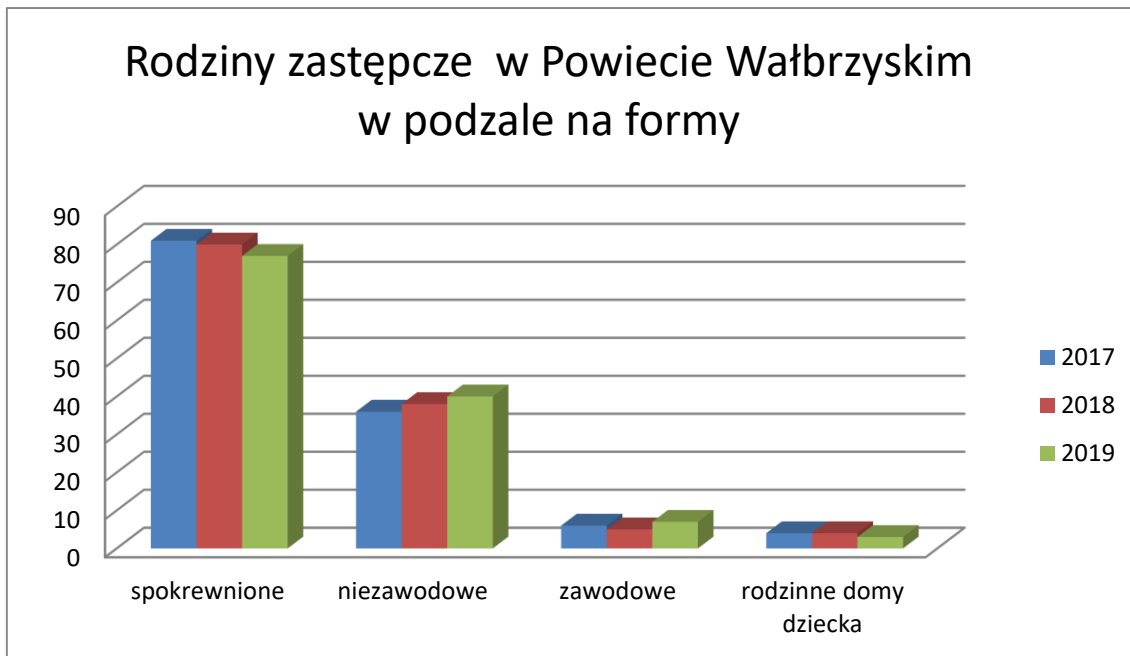
Pełnienie funkcji rodziny zastępczej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka może być powierzone osobom, które (łącznie):

1. dają rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej,
2. posiadają i posiadały pełnię władzy rodzicielskiej,
3. wypełniają obowiązek alimentacyjny,
4. mają pełną zdolność do czynności prawnych,
5. są zdrowe (zaświadczenie lekarza podstawowej opieki zdrowotnej),
6. przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
7. mają odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe.

Liczbę rodzin zastępczych w Powiecie Wałbrzyskim za okres 2017-2019 przedstawia poniższa tabela oraz wykres:

rok	2017	2018	2019
Ogółem liczba rodzin zastępczych w Powiecie Wałbrzyski	127	127	127
W tym:			
spokrewnionej	81	80	77
niezawodowej	36	38	40
zawodowej	6	5	7
rodzinnych domach dziecka	4	4	3

Tabela nr 2. Liczba rodzin zastępczych w Powiecie Wałbrzyskim wg stanu na 31 grudnia 2017 r, 2018 r. i 2019 r.

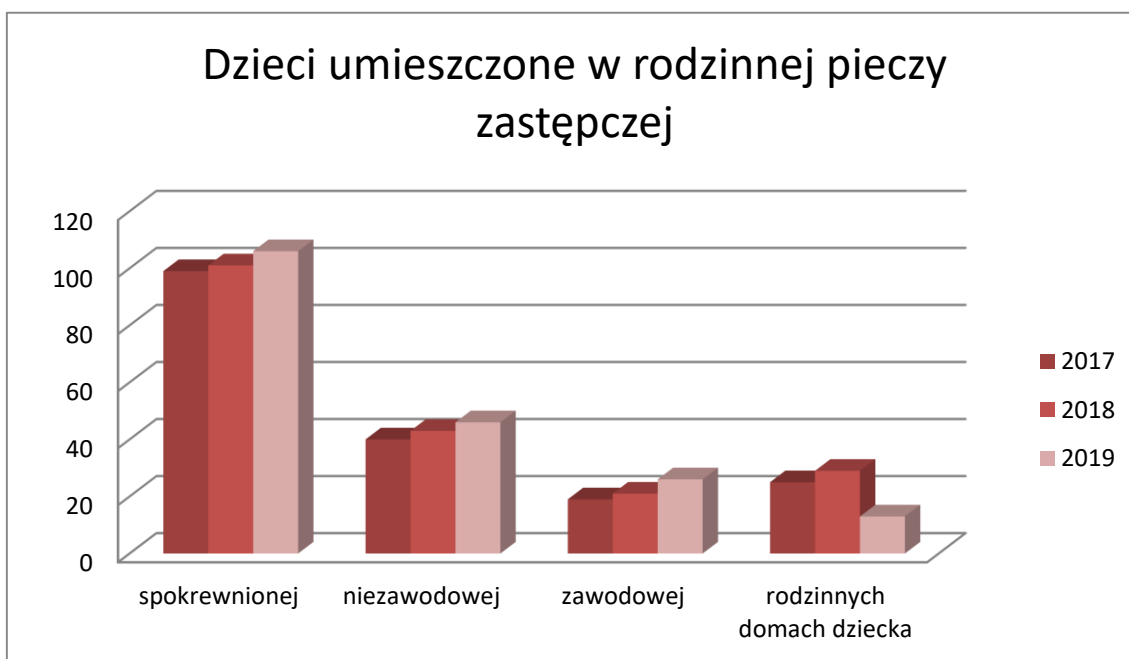
Wykres nr 1. Rodziny zastępcze w Powiecie Wałbrzyskim, wg stanu na 31 grudnia 2017 r, 2018 r. i 2019 r.

Z powyższej tabeli oraz wykresu widać, że liczba rodzin zastępczych spokrewnionych przewyższała znacząco liczby rodzin zastępczych niespokrewnionych (niezawodowych, zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka).

Poniższa tabela oraz wykres przedstawia liczbę dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Wałbrzyskiego.

rok	2017	2018	2019
Ogółem liczba dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej	183	194	191
W tym:			
spokrewnionej	99	101	106
niezawodowej	40	43	46
zawodowej	19	21	26
rodzinnych domach dziecka	25	29	13

Tabela nr 3 Liczba dzieci w rodzinach zastępczych wg stanu na 31 grudnia 2017 r, 2018 r. i 2019 r.

Wykres nr 2 Dzieci umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Wałbrzyskim, wg stanu na 31 grudnia 2017 r, 2018 r. i 2019 r.

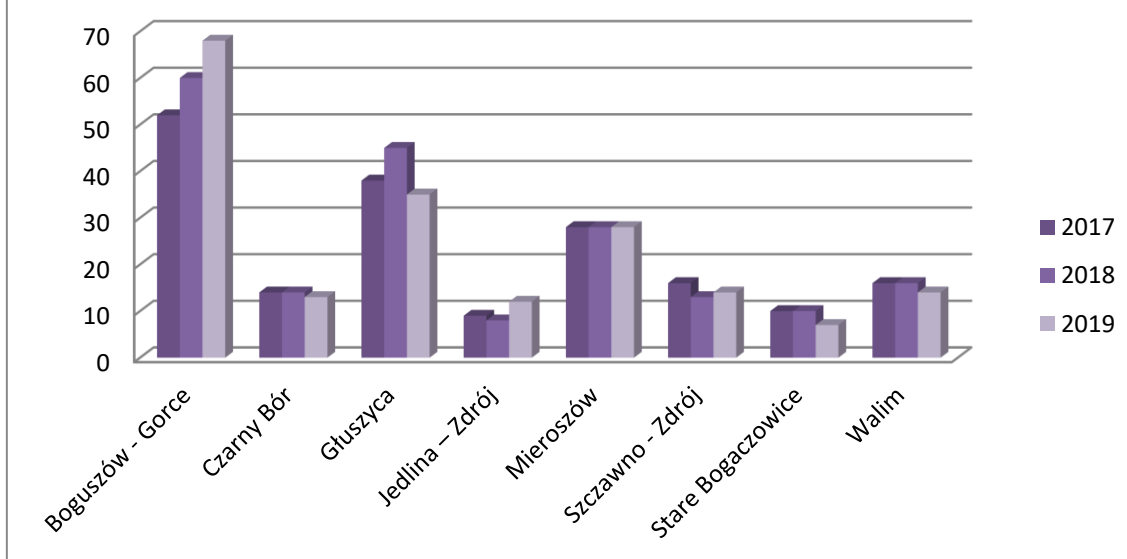
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach spokrewnionych jest dominująca, jednak należy zauważyć, iż sumaryczna liczba dzieci umieszczonych w rodzinach niezawodowych, zawodowych i rodzinnych domach dziecka jest porównywalna. Wynika to z faktu, iż w rodzinach niespokrewnionych wychowują się wielodzietne rodzeństwa, lub kilkoro dzieci niespokrewnionych z sobą.

W poniżej tabeli przedstawiono liczbę dzieci przebywających w rodzinnej pieczy w podziale na poszczególne gminy Powiatu Wałbrzyskiego.

rok	2017	2018	2019
Ogółem liczba dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej	183	194	191
W tym:			
Boguszów - Gorce	52	60	68
Czarny Bór	14	14	13
Głuszycza	38	45	35
Jedlina – Zdrój	9	8	12
Mioszów	28	28	28
Szczawno - Zdrój	16	13	14
Stare Bogaczowice	10	10	7
Walim	16	16	14

Tabela nr 4 Liczba dzieci w rodzinach zastępczych w poszczególnych gminach Powiatu Wałbrzyskiego wg stanu na 31 grudnia 2017 r, 2018 r. i 2019 r.

Dzieci w rodzinach zastępczych w poszczególnych gminach Powiatu Wałbrzyskiego

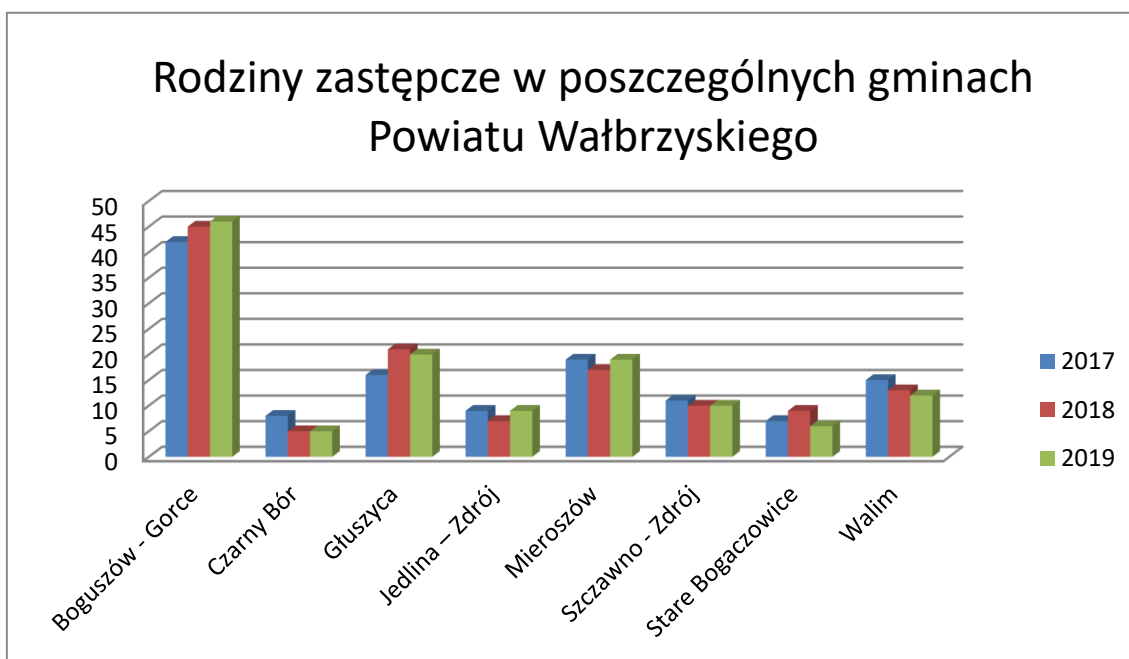
Wykres nr 3 Dzieci w rodzinach zastępczych w poszczególnych gminach Powiatu Wałbrzyskiego, wg stanu na 31 grudnia 2017 r, 2018 r. i 2019 r.

Przeważająca liczba dzieci w rodzinach zastępczych wychowuje się na terenie Gminy Boguszków – Gorce, a następnie na terenie Gminy Głuszyca i Mieroszów.

Tabela oraz wykres prezentowane poniżej pokazują liczbę rodzin zastępczych w poszczególnych Gminach Powiatu Wałbrzyskiego

rok	2017	2018	2019
Ogółem liczba rodzin zastępczych w Powiecie Wałbrzyskim	127	127	127
W tym:			
Boguszków - Gorce	42	45	46
Czarny Bór	8	5	5
Głuszyca	16	21	20
Jedlina – Zdrój	9	7	9
Mieroszów	19	17	19
Szczawno - Zdrój	11	10	10
Stare Bogaczowice	7	9	6
Walim	15	13	12

Tabela nr 5 Liczba rodzin zastępczych w poszczególnych gminach Powiatu Wałbrzyskiego wg stanu na 31 grudnia 2017 r, 2018 r. i 2019 r.

Wykres nr 4 Rodziny zastępcze w poszczególnych gminach Powiatu Wałbrzyskiego wg stanu na 31 grudnia 2017 r, 2018 r. i 2019 r.

Również w przypadku lokalizacji rodzin zastępczych najwięcej jest ich w Gminie Boguszów – Gorce a następnie w Głuszycy i Mieroszowie.

3. Instytucjonalna piecza zastępcza

Instytucjonalna piecza zastępcza sprawowana jest w formie: placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-wychowawczej, interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego. W placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego są umieszczane dzieci powyżej 10 roku życia, po wyczerpaniu możliwości znalezienia rodziny zastępczej. W tej formie pieczy zastępczej umieszczane jest dziecko wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie. W placówkach powyższych można umieścić, w tym samym czasie, łącznie nie więcej niż 14 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. Placówka zapewnia całodobową, ciągłą opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne, religijne, a także zapewnia korzystanie ze świadczeń zdrowotnych i kształcenia. Całodobowy pobyt dziecka w placówce ma charakter przejściowy, do czasu powrotu dziecka do rodziny naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej.

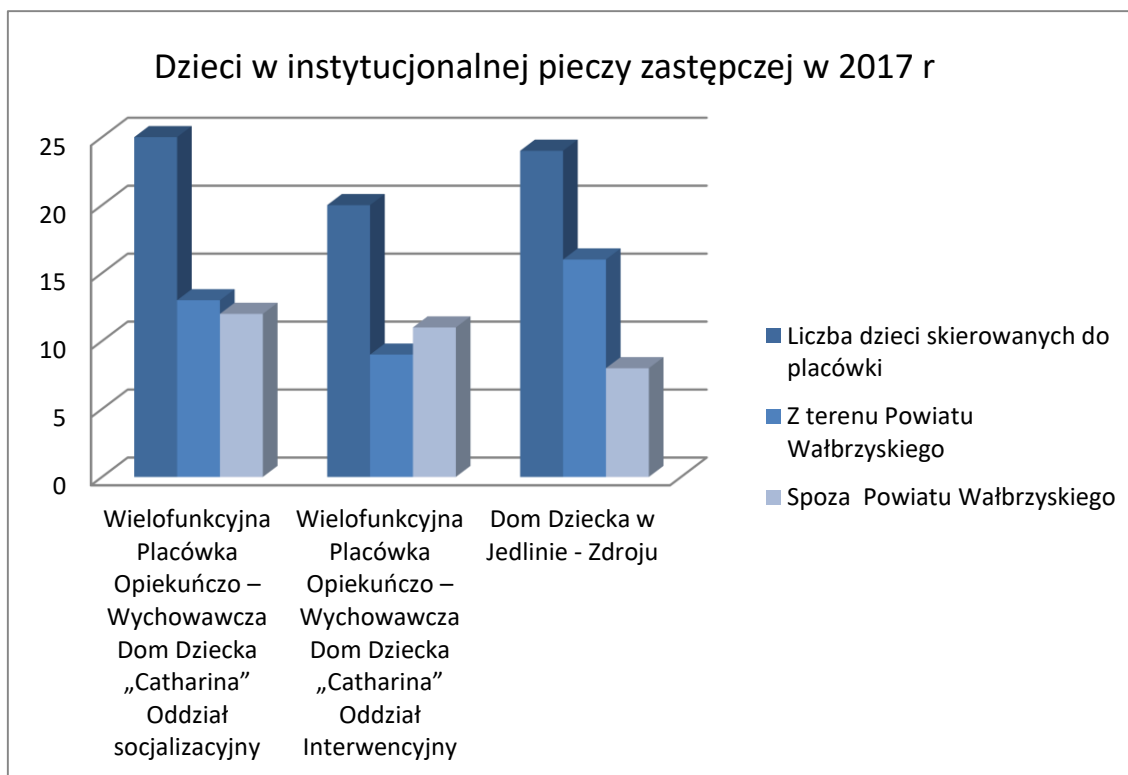
Do 2019 roku w Powiecie Wałbrzyskim funkcjonowały dwie placówki opiekuńczo-wychowawcze: Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Catharina” w Nowym Siodle - typu interwencyjno - socjalizacyjnego, zapewniająca miejsca dla 60 wychowanków oraz Dom Dziecka Jedlina – Zdrój, placówka typu socjalizacyjnego, dysponująca 28 miejscami.

W poniższych tabelach oraz wykresach przedstawiono ilość dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2017-2019 w podziale na wychowanków pochodzących z terenu Powiatu Wałbrzyskiego oraz spoza powiatu.

Rok 2017

Nazwa placówki opiekuńczo - wychowawczej	Liczba dzieci w placówce	Z terenu Powiatu Wałbrzyskiego	Spoza Powiatu Wałbrzyskiego
Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Dom Dziecka „Catharina” Oddział socjalizacyjny	25	13	12
Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Dom Dziecka „Catharina” Oddział Interwencyjny	20	9	11
Dom Dziecka w Jedlinie - Zdroju	24	16	8

Tabela nr 6 Liczba dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w Powiecie Wałbrzyskim, stan na 31 grudnia 2017 r.

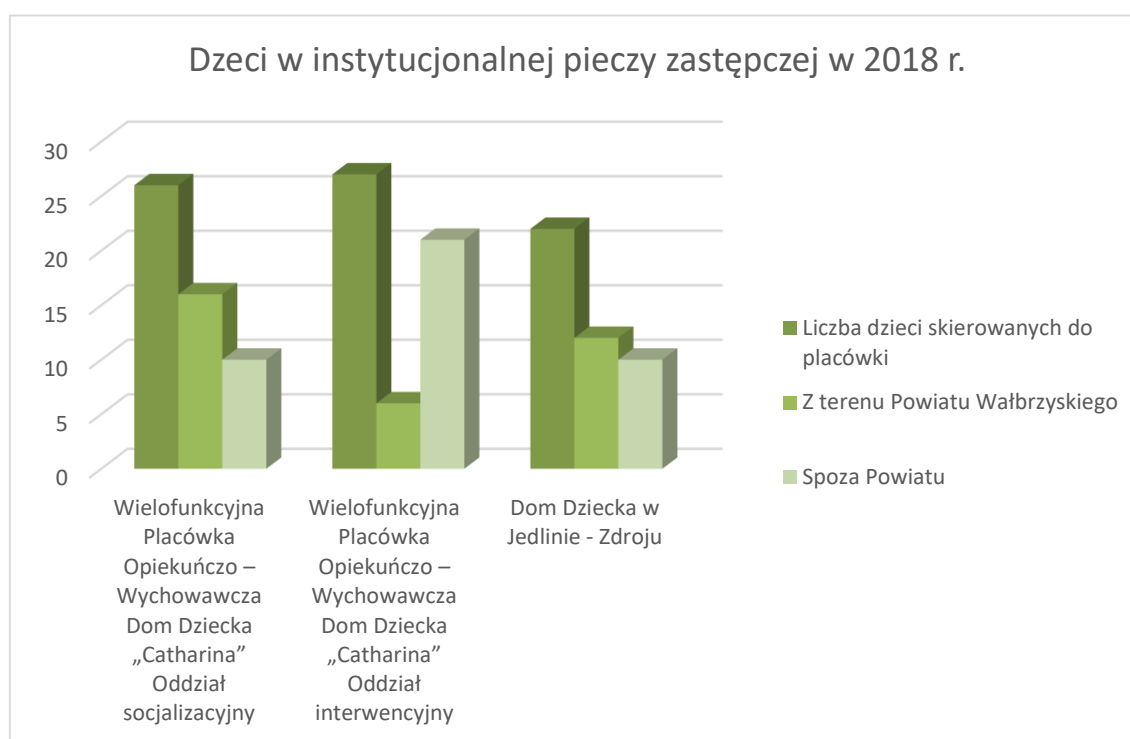

Wykres nr 5 Dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie Powiatu Wałbrzyskiego, stan na 31 grudnia 2017 r.

Rok 2018

Nazwa placówki opiekuńczo - wychowawczej	Liczba dzieci w placówce	Z terenu Powiatu Wałbrzyskiego	Spoza Powiatu
Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Dom Dziecka „Catharina” Oddział socjalizacyjny	26	16	10
Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Dom Dziecka „Catharina” Oddział Interwencyjny	27	6	21
Dom Dziecka w Jedlinie - Zdroju	22	12	10

Tabela nr 7 Liczba dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w Powiecie Wałbrzyskim, stan na 31 grudnia 2018 r.

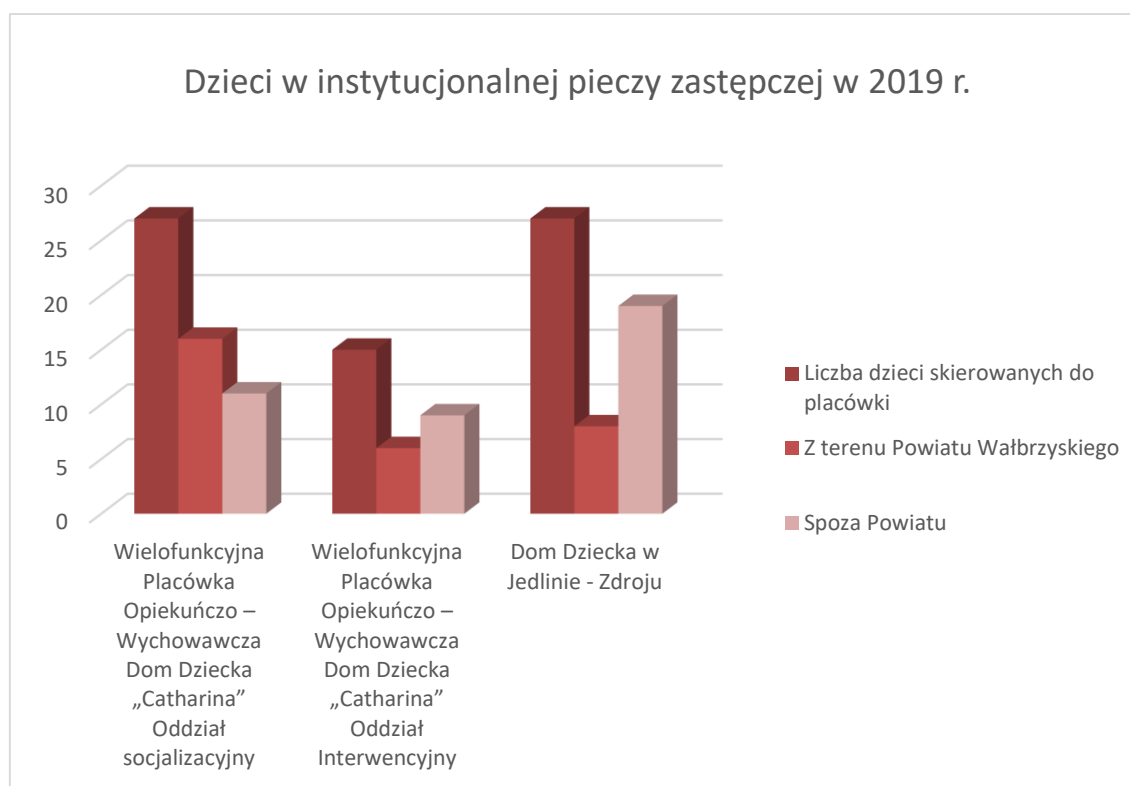

Wykres nr 6 Dzietki w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie Powiatu Wałbrzyskiego, stan na 31 grudnia 2018 r.

Rok 2019

Nazwa placówki opiekuńczo - wychowawczej	Liczba dzieci w placówce	Z terenu Powiatu Wałbrzyskiego	Spoza Powiatu
Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Dom Dziecka „Catharina” Oddział socjalizacyjny	28	16	12
Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Dom Dziecka „Catharina” Oddział Interwencyjny	15	6	9
Dom Dziecka w Jedlinie - Zdroju	27	8	19

Tabela nr 8 Liczba dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w Powiecie Wałbrzyskim, stan na 31 grudnia 2019 r.

Wykres nr 7 Dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie Powiatu Wałbrzyskiego, stan na 31 grudnia 2019 r.

W poniższej tabeli przedstawiono liczę dzieci, którym Powiat Wałbrzyski zapewnił pieczę zastępczą w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2017-2019

Nazwa placówki opiekuńczo - wychowawczej	2017	2018	2019
Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Dom Dziecka „Catharina” Oddział socjalizacyjny	43	34	36
Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Dom Dziecka „Catharina” Oddział Interwencyjny	58	47	39
Dom Dziecka w Jedlinie - Zdroju	34	32	36
Razem	135	113	111

Tabela nr 9 Liczba dzieci którym Powiat Wałbrzyski zapewnił pieczę zastępczą w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2017-2019

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej placówka opiekuńczo – wychowawcza musi spełniać ustawowo określone standardy. W myśl w/w ustawy liczba dzieci w placówce nie może przekroczyć 14, dlatego placówki opiekuńczo – wychowawcze znajdujące się na terenie Powiatu Wałbrzyskiego musiały przejść szeroko pojętą standaryzację. Wskazane standardy dotyczą również odpowiednio dostosowanego obiektu, wyposażenia i innych składników mienia niezbędnych dla zapewnienia prawidłowej opieki nad dziećmi.

W dniu 20 grudnia 2018 r. Rada Miejska Mieroszowa przyjęła Uchwałę nr III/18/2018 w sprawie przyjęcia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru zlokalizowanego z Nowym Siodle w gminie Mieroszów, zgodnie z którą budynek Wielofunkcyjnej Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej Dom Dziecka „Catharina” został uznany za budynek wielorodzinny, w którym można było wydzielić niezależne lokale mieszkalne. To pozwoliło na rozpoczęcie w 2019 r. prac związanych z przebudową WPOW i wydzielenie czterech lokali mieszkalnych z przeznaczeniem dla 14 wychowanków każdy. Ponadto wybudowano 2 pary schodów zewnętrznych umożliwiających niezależne wejście do 2 mieszkań zlokalizowanych na 1 piętrze. Wszystkie placówki zostały wyposażone stosownie do potrzeb wychowanków oraz kadry wychowawców. Dodatkowo w budynku znalazło swoją siedzibę Centrum

Obsługi Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Nowym Siodle. Centrum zapewnia wspólną obsługę administracyjną, finansową, w tym rachunkową i sprawozdawczą, organizacyjną oraz specjalistyczną, placówkom opiekuńczo – wychowawczym Powiatu Wałbrzyskiego.

Po przebudowie każda placówka posiada:

1. **Salonik wypoczynkowy i telewizyjny** (TV, sprzęt muzyczny, komputer, zestaw wypoczynkowy, regał z książkami i gazetami).
2. **Salę do zabawy** – wyposażona w zabawki, stoliki do zajęć plastycznych i gier stolikowych,
3. **Miejsce pomocy dydaktycznej** (pomoc w odrabianiu lekcji),
4. **Pokoje dzieci** (7pokoi x 2 wychowanków): tapczany jednoosobowe, szafa na odzież, szafki na rzeczy osobiste dzieci, biurka, lampki nocne, dywaniki przy tapczanach, maty na fotografie.
5. **Łazienki** – 4 łazienki w placówce, wyposażone w kabiny prysznicowe, umywalkę, WC. Jedna łazienka przypada na 2 pokoje. Ilość łazienek umożliwia korzystanie z nich w sposób zapewniający intymność i zgodność z zasadami higieny.
6. **Kuchnia** - kompletnie wyposażona (meble kuchenne, zmywarka, lodówka, sprzęt gospodarstwa domowego, garnki, zastawa stołowa, sztucce), dostępna 24h/dobę.
7. **Pralnia** – wyposażoną w pralkę, suszarki, kosze do segregacji bielizny.
8. **Pokój gościnny** – w pokoju spotykają się dzieci z rodzicami, wyposażony w stolik, krzesła, kanapę.
9. **Hol** – miejsce ruchu i spotkań. Wyposażony w miejsca do siedzenia, stoliki.
10. **Pokój wychowawców** – miejsce przechowywania dokumentacji, zgodnie z RODO, punkt ambulatoryjny, miejsce depozytów rzeczy wartościowych wychowanków.
11. **Szatnię** – wyposażoną standardowo.
12. **Magazynek** – pomieszczenie przeznaczone na potrzeby placówki. Wyposażone w szafy, półki. Przechowuje się tam odzież, obuwie, sprzęt sportowy.

Dodatkowo na miejscu wychowankowie 4 placówek opiekuńczo – wychowawczych zlokalizowanych w Nowym Siodle, mają do dyspozycji:

1. **Duży hol** – ogród zimowy, dostępny dla wszystkich dzieci, wyposażony w siedziska, stoliki, kwiaty.
2. **Własna kuchnia** – zapewniająca ciepłe posiłki dla wszystkich dzieci z poszczególnych placówek, posiłki sporządzane są na miejscu, wydawane są 7 dni w tygodniu. W kuchni mogą odbywać praktyki wychowanków kształcący się w zawodzie kucharza.
3. **Jadalnia** - duże przestronne pomieszczenie, sąsiaduje z kuchnią. W jadalni mogą równocześnie spożywać posiłki wszystkie dzieci przebywające w poszczególnych placówkach.
4. **Pokoje pedagogów** (2 pokoje) - w pokojach znajdują się stosowne pomoce dydaktyczne, do diagnoz i badań oraz materiały biurowe.
5. **Pokój psychologa** - wyposażony w materiały i metody diagnostyczne niezbędne do badań i diagnozy psychologicznej.
6. **Pokój terapii pedagogicznej** - wyposażony w materiały i pomoce dydaktyczne niezbędne do prowadzenia zajęć, komputery, zabawki odpowiednie do wieku rozwojowego.
7. **Siłownia** – wyposażona w sprzęt do ćwiczeń siłowych. Siłownia zapewnia regularne ćwiczenia pod okiem doświadczonego trenera personalnego
8. **Kawiarenka** – do dyspozycji wszystkich dzieci, wspólne spędzanie wolnego czasu, herbatka, soki, słodycze.
9. **Infrastruktura wokół budynku:**
 - a. **Boisko do piłki nożnej** – boisko przeznaczone dla wszystkich dzieci.
 - b. **Boisko do piłki plażowej** – boisko przeznaczone dla wszystkich dzieci.
 - c. **Boisko do koszykówki** - boisko przeznaczone dla wszystkich dzieci.
 - d. **Park wypoczynku zielonego** – miejsce spędzania wolnego czasu, przeznaczone dla wszystkich dzieci. Duży teren zieleni, naturalne alejki wśród drzew i krzewów, ławeczki, rabaty kwiatowe. Królować będzie przyroda. Bezpieczne miejsce do zabawy i aktywnego wypoczynku, przeznaczone dla dziecka w każdym wieku.

Dom Dziecka w Jedlinie – Zdroju zlokalizowany był w 2 budynkach tj.: przy

ul. Kłodzkiej 28 oraz przy ul. Chojnowskiej 13. W związku ze standaryzacją placówek, każdy budynek został wyodrębniony na oddzielną placówkę opiekuńczo – wychowawczą. Placówka przy ulicy Chojnowskiej 13 usytuowana jest w budynku jednorodzinny trzykondygnacyjnym i otoczona jest terenem zielonym na którym znajduje się siłownia zewnętrzna. Przeznaczona jest dla 14 wychowanków. Jest w niej 6 pokoi sypialnych (2 osobowych i 3 osobowych) odpowiednio umeblowanych z tapczanami, szafami na przechowywanie odzieży oraz biurkami. Dzieci do swojej dyspozycji mają pomieszczenie do wypoczynku wyposażone w stoliki i krzesła, telewizor, komputery, gry i zabawki oraz książki. W placówce znajduje się również aneks kuchenny i dwie łazienki z natryskami oraz pomieszczenie do suszenia rzeczy osobistych. W budynku znajduje się pomieszczenie biurowe oraz gabinet pedagoga. Placówka przy ulicy Kłodzkiej 28 usytuowana jest również w budynku jednorodzinny (dwukondygnacyjnym) z własnym ogródkiem. Przeznaczona jest dla 14 wychowanków. W placówce jest 5 pomieszczeń sypialnych (2 i 4 osobowe), aneks kuchenny, jadalnia, pomieszczenie do wypoczynku i cichej nauki oraz dwie łazienki i toalety. Wszystkie pomieszczenia są odpowiednio umeblowane, czyste i wyposażone w potrzebny sprzęt zgodnie z obowiązującymi standardami.

Posiłki do placówek opiekuńczo – wychowawczych w Jedlinie – Zdroju dostarczane są przez Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii w Walimiu.

Budynki Domu Dziecka w Jedlinie – Zdroju w 2019 r. również wyremontowano oraz doposażono stosownie do potrzeb wychowanków oraz kadry wychowawców

W związku z zakończeniem prac remontowych i standaryzacyjnych w dniu 16 grudnia 2019 r. Rada Powiatu Wałbrzyskiego przyjęła Uchwałę w sprawie przekształcenia Domu Dziecka w Jedlinie-Zdroju w Placówkę Opiekuńczo – Wychowawczą „Jedlina 1” w Jedlinie – Zdroju Placówkę Opiekuńczo – Wychowawczą „Jedlina 2” w Jedlinie – Zdroju, przekształcenia Wielofunkcyjnej Placówki Opiekuńczo - Wychowawczej Dom Dziecka „Catharina” w Nowym Siodle w Placówkę Opiekuńczo - Wychowawczą „Catharina 1” w Nowym Siodle, Placówkę Opiekuńczo - Wychowawczą „Catharina 2” w Nowym Siodle, Placówkę Opiekuńczo - Wychowawczą „Catharina 3” w Nowym Siodle i Placówkę Opiekuńczo - Wychowawczą „Catharina 4” w Nowym Siodle oraz powołania Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo - Wychowawczych

w Nowym Siodle do zapewnienia wspólnej obsługi placówek opiekuńczo – wychowawczych.

W/w jednostki rozpoczęły działalność z dniem 1 stycznia 2020 r.

4. Formy wsparcia pełnoletniego wychowanka

Osoba, która osiągnęła pełnoletność w rodzinie zastępczej oraz osoba pełnoletnia opuszczająca placówkę opiekuńczo — wychowawczą typu rodzinnego i socjalizacyjnego jest objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem przez pracę socjalną, jak również przez pomoc:

- 1) pieniężną na usamodzielnienie,
- 2) pieniężną na kontynuowanie nauki,
- 3) w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym,
- 4) w uzyskaniu zatrudnienia,
- 5) na zagospodarowanie w formie rzeczowej.

Pomoc na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie oraz na zagospodarowanie jest przyznawana osobie usamodzielnianej, która przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej:

- 1) 3 lat - w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną;
- 2) 1 roku - w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną.

Do okresów pobytu w pieczy zastępczej wlicza się również:

- 1) okresy pobytu w domu pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz w schronisku dla nieletnich, zakładzie poprawczym, specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, specjalnym ośrodku wychowawczym, młodzieżowym ośrodku socjoterapii, zapewniającym całodobową opiekę w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, jeżeli orzeczenie sądu o umieszczeniu w pieczy zastępczej nie zostało uchylone;
- 2) okres pobytu osoby pełnoletniej w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka i w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

5. Warunki przyznawania pomocy

5.1 Pomoc na usamodzielnienie

Pomoc ta przyznawana jest osobie usamodzielnianej, której dochód miesięczny nie przekracza kwoty 1 200 zł i jest wypłacana jednorazowo lub w ratach.

W przypadku, gdy dochód miesięczny osoby usamodzielnianej przekracza kwotę 1200 zł, można przyznać pomoc na usamodzielnienie lub pomoc na zagospodarowanie, jeżeli jest to uzasadnione jej sytuacją mieszkaniową, dochodową, majątkową lub osobistą. Ustalając dochód osoby usamodzielnianej uwzględnia się sumę dochodów tej osoby, jej małżonka oraz dzieci pozostających na jej utrzymaniu, podzieloną przez liczbę tych osób.

Pomoc dla osób usamodzielnianych jest przyznawana lub udzielana na jej wniosek. Warunkiem przyznania pomocy na kontynuowanie nauki i na usamodzielnienie jest złożenie wniosku oraz posiadanie zatwierdzonego Indywidualnego Programu Usamodzielnienia (IPU), który jest opracowywany przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielnienia, co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem pełnoletniości. IPU określa w szczególności:

- 1) zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia,
- 2) sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu przez osobę usamodzielnianą zatrudnienia.

Osoba usamodzielniana, na co najmniej rok przed osiągnięciem przez nią pełnoletniości wskazuje osobę, która podejmuje się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia oraz przedstawia pisemną zgodę tej osoby.

Opiekunem usamodzielnienia może być osoba tworząca rodzinę zastępczą, prowadząca rodzinny dom dziecka, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, pracownik socjalny powiatowego centrum pomocy rodzinie lub ośrodka pomocy społecznej, osoba będąca w placówce opiekuńczo-wychowawczej albo regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej wychowawcą lub psychologiem, lub inna osoba wskazana przez osobę usamodzielnianą i zaakceptowana przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie.

Wysokość pomocy na usamodzielnienie wynosi:

- 1) w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną - nie mniej niż 3 470 zł — jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres, co najmniej 3 lat;
- 2) w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-wychowawczą:
 - a) nie mniej niż 6 939 zł — jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres powyżej 3 lat,
 - b) nie mniej niż 3 470 zł — jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres od 2 do 3 lat,
 - c) nie mniej niż 1 735 zł — jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres poniżej 2 lat, nie krócej jednak niż przez okres roku.

W przypadku, gdy osoba usamodzielniana otrzymuje pomoc na kontynuowanie nauki, pomoc na usamodzielnienie jest wypłacana po zakończeniu pobierania pomocy na kontynuowanie nauki.

W uzasadnionych przypadkach pomoc na usamodzielnienie może zostać wypłacona w trakcie wypłacania pomocy na kontynuowanie nauki.

5.2 Pomoc na kontynuowanie nauki

Pomoc na kontynuowanie nauki przyznaje się osobie usamodzielnianej, jeżeli kontynuuje naukę:

- 1) w szkole;
- 2) w zakładzie szkolenia nauczycieli;
- 3) w uczelni;
- 4) na kursach, jeśli ich ukończenie jest zgodne z indywidualnym programem usamodzielnienia;
- 5) u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego.

Wysokość pomocy na kontynuowanie nauki wynosi nie mniej niż 526 zł miesięcznie. Pomoc, o której mowa wyżej przyznaje się na czas nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25 roku życia. Pomoc ta przysługuje w czasie trwania, odpowiednio, roku szkolnego, roku akademickiego, kursu albo przygotowania zawodowego.

5.3 Pomoc na zagospodarowanie

Pomoc na zagospodarowanie jest przyznawana osobie usamodzielnianej, której dochód miesięczny nie przekracza kwoty 1 200 zł. i jest wypłacana jednorazowo, nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26 roku życia, w wysokości nie niższej niż 1 577 zł, a w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności — w wysokości nie niższej niż 3 154 zł. Pomoc na zagospodarowanie może być przyznana w formie rzeczowej.

Pomoc pieniężna na usamodzielnienie jest przyznawana na zaspokojenie ważnej potrzeby życiowej osoby usamodzielnianej.

V. ANALIZA SWOT - MOCNE I SŁABE STRONY SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ

Mocne strony:	Słabe strony:
<ul style="list-style-type: none">- funkcjonowanie 8 zawodowych rodzin zastępczych,- funkcjonowanie 4 rodzinnych domów dziecka,- funkcjonowanie 6 wystandaryzowanych placówek opiekuńczo – wychowawczych,- organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze,- organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych niezawodowych w celu przekwalifikowania na rodziny zawodowe lub rodzinne domy dziecka,- systematyczne podwyższenie wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka,- zatrudnianie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki i pracach gospodarskich,- organizowanie dla rodzin zastępczych pomocy wolontariuszy,- prowadzenie poradnictwa dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą,- organizowanie rodzinom zastępczym szkoleń podnoszących ich kwalifikacje,	<ul style="list-style-type: none">- brak osób chętnych do tworzenia nowych rodzin zastępczych,- brak specjalistów pracujących z rodzinami zastępczymi wspierających pracę koordynatorów,- brak rodziny zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego,- brak rodzin zastępczych pomocowych,- brak świadomości społecznej o potrzebach w zakresie pieczy zastępczej,- zbyt mała ilość organizacji pozarządowych działających w zakresie pomocy dziecku i rodzinie,- brak lokali socjalnych lub komunalnych na terenie gmin dla wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych,- brak wolontariuszy.

<ul style="list-style-type: none"> - promowanie rodzicielstwa zastępczego w Gminach Powiatu Wałbrzyskiego, - umożliwienie integracji ze środowiskiem lokalnym poprzez organizowanie pikników rodzinnych i konferencji, - prowadzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych, - prowadzenie grup wsparcia dla wychowanków w procesie usamodzielnienia, - prowadzenie mieszkania chronionego dla wychowanków pieczy zastępczej, - wykwalifikowana i doświadczona kadra PCPR w Wałbrzychu - zaplecze do prowadzenia szkoleń - udzielanie wsparcia usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej. 	
Szanse:	Zagrożenia:
<ul style="list-style-type: none"> - możliwość pozyskiwania kandydatów w zakresie pieczy zastępczej, - zatrudnienie specjalistów do pracy z rodzinami zastępczymi, - efektywna współpraca z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczające środki finansowe na rozwój pieczy zastępczej, - brak chętnych rodzin do sprawowania funkcji rodziny zastępczej, - wypalenie zawodowe rodzin zastępczych, - brak chęci współpracy między instytucjami.

VI. CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Zbudowanie w Powiecie Wałbrzyskim zintegrowanego systemu pieczy zastępczej.

Cel szczegółowy nr 1

Doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem przebywającym poza środowiskiem rodzinnym oraz doskonalenie pracy z rodziną naturalną.

Uzasadnienie celu:

Przyjęte rozwiązania ustawowe kładą nacisk na rozwijanie rodzinnych zastępczych form opieki oraz kompleksową pracę z rodziną biologiczną na rzecz powrotu dziecka do domu. Pozyskanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz szeroka kampania promująca rodzicielstwo zastępcze przyczyni się do wsparcia systemu opieki w Powiecie Wałbrzyskim.

Kierunki działań:

1. Promowanie w środowisku lokalnym zastępczych form opieki rodzinnej.
2. Pozyskanie kandydatów do pełnienia funkcji niezawodowej, zawodowej rodziny zastępczej szczególnie o charakterze pogotowia rodzinnego i/lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
3. Realizacja procesu diagnostyczno-kwalifikacyjnego kandydatów na rodziców zastępczych.
4. Wspieranie rodziców zastępczych w wypełnianiu funkcji wychowawczej i opiekuńczej.
5. Inicjowanie grup wsparcia dla rodzin zastępczych.
6. Szkolenie rodzin zastępczych w celu podnoszenia ich kompetencji.
7. Współpraca z rodzicami naturalnymi dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej, placówce opiekuńczo-wychowawczej na rzecz reintegracji rodziny.
8. Współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz pieczy zastępczej i rodzicielstwa zastępczego.
9. Tworzenie rodzin pomocowych, które zapewnią czasową opiekę dziecku umieszczonemu w pieczy rodzinnej pieczy zastępczej, w przypadku takiej potrzeby.
10. Organizowanie dla rodzin pomocy wolontariuszy.
11. Zwiększenie wynagrodzenia dla prowadzących zawodowe rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka.
12. Współpraca i koordynacja lokalnych instytucji i służb na rzecz aktywizacji rodziny naturalnej w celu poprawy własnej sytuacji życiowej oraz zmiany stylu życia.
13. Rozwój specjalistycznego poradnictwa skierowanego do rodzin zastępczych.

Oczekiwane efekty:

1. Wzrost liczby rodzin zastępczych - niezawodowych i zawodowych.
2. Wzrost liczby rodzinnych domów dziecka.
3. Utworzenie rodzin pomocowych.
4. Podniesienie prestiżu rodzin zastępczych jako istotnego elementu systemu pieczy zastępczej.
5. Wsparcie rodzin zastępczych pomocą wolontariacką.

6. Regularne wsparcie rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka poprzez prowadzenie grupy wsparcia.
7. Podniesienie motywacji i wzrost umiejętności rodzin zastępczych.
8. Podniesienie kwalifikacji rodzin zastępczych.
9. Wsparcie rodziców zastępczych i dzieci przebywających w pieczy przez organizacje pozarządowe.
10. Poprawa funkcjonowania rodzin naturalnych i stwarzanie możliwości powrotu dziecka pod opiekę rodziny biologicznej.
11. Utrzymanie standardu przez placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Wskaźniki:

1. Liczba działań mających na celu promowanie rodzin zastępczych.
2. Liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
3. Liczba rodzin zawodowych i liczba rodzin niezawodowych.
4. Liczba rodzinnych domów dziecka.
5. Liczba kandydatów, którzy otrzymali zaświadczenie kwalifikacyjne do pełnienia rodzinnych form pieczy zastępczej.
6. Liczba rodzin zastępczych, rodzin naturalnych korzystających z pomocy specjalistycznej.
7. Liczba rodzin zastępczych objętych wsparciem koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.
8. Liczba szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze.
9. Liczba szkoleń podnoszących kwalifikacje rodzin zastępczych.
10. Liczba rodzin pomocowych.
11. Liczba rodzin objętych pomocą wolontariuszy.
12. Liczba spotkań grupy wsparcia rodziców zastępczych.
13. Liczba wychowanków z placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych, którzy powrócili do rodzin naturalnych.
14. Liczba inicjatyw realizowanych we współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz pieczy zastępczej.

Cel szczegółowy nr 2

Pomoc w usamodzielnianiu wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych.

Uzasadnienie celu:

W zintegrowanym systemie opieki nad dzieckiem i rodziną należy uwzględnić działania mające na celu jak najlepsze przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia po opuszczeniu placówki opiekuńczo – wychowawczej i rodziny zastępczej. W czasie pobytu w placówce bądź rodzinie zastępczej, wychowanek powinien nabyć odpowiednie umiejętności i wiedzę niezbędną do samodzielnego wejścia w dorosłe życie. Efektywne przygotowanie wychowanków do samodzielnego, dorosłego życia od chwili umieszczenia w placówce oraz rodzinie zastępczej ma w przyszłości zapobiec ich społecznemu wykluczeniu.

Kierunki działań:

1. Wczesne przygotowanie wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych do usamodzielnienia.
2. Organizowanie grupy wsparcia dla usamodzielnianych wychowanków (m.in. nauka pisania CV, autoprezentacja, indywidualny plan rozwoju zawodowego).
3. Przyznawanie pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie.
4. Pomoc w uzyskaniu mieszkania dla usamodzielnianych wychowanków lub miejsca w mieszkaniu chronionym.
5. Współpraca różnych instytucji w Powiecie Wałbrzyskim na rzecz kompleksowego wsparcia usamodzielnianego wychowanka.

Oczekiwane efekty:

1. Dobre przygotowanie wychowanka do procesu usamodzielnienia.
2. Prowadzenie grupy wsparcia dla wychowanków.
3. Nabycie umiejętności prospołecznych.
4. Nabycie umiejętności poruszania się na rynku pracy.
5. Wsparcie materialne wychowanka.

6. Wsparcie usamodzielnianych wychowanków ze strony innych instytucji zgodnie z ich kompetencjami.

Wskaźniki:

1. Liczba grup wsparcia i liczba uczestników.
2. Liczba wychowanków, którzy otrzymali pomoc na usamodzielnienie oraz rodzaj świadczenia.
3. Liczba wychowanków, którzy wnioskowali o miejsce w mieszkaniu chronionym.
4. Liczba zatrudnionych wychowanków po opuszczeniu pieczy zastępczej.

Cel szczegółowy nr 3

Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.

Uzasadnienie celu:

Potencjałem każdej instytucji są jej pracownicy. Dokonujące się zmiany dotyczące roli pomocy społecznej oraz sposobów rozwiązywania problemów wymagają systematycznego kształcenia i doskonalenia umiejętności kadry pomocy społecznej oraz podmiotów współpracujących. Profesjonalna kadra umożliwi właściwe wypełnianie zadań w obszarze pomocy dziecku i rodzinie.

Kierunki działań:

1. Podnoszenie kwalifikacji kadr jednostek pomocy społecznej i kadr współpracujących poprzez organizację szkoleń.
2. Udział w szkoleniach i konferencjach w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.
3. Upowszechnianie dobrych praktyk w obszarze opieki nad dzieckiem i rodziną.
4. Zatrudnienie wymaganej liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Oczekiwane efekty:

1. Wzrost wiedzy i umiejętności wśród kadry Centrum i placówek opiekuńczo — wychowawczych w obszarze pomocy rodzinie i dziecku.
2. Wdrożenie dobrych rozwiązań w obszarze pomocy rodzinie i dziecku w swoim środowisku.

Wskaźniki:

1. Liczba szkoleń zorganizowanych przez Centrum dla kadry jednostek pomocy społecznej i liczba uczestników tych szkoleń.
2. Liczba konferencji i szkoleń z zakresu pieczy zastępczej, w których uczestniczyli pracownicy centrum oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych.

VII. COROCZNY LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH DLA POWIATU WAŁBRZYSKIEGO.

Rodzina zastępcza zawodowa powstaje poprzez podpisanie umowy ze starostą lub w jego imieniu z upoważnionym dyrektorem powiatowego centrum pomocy rodzinie. Obligatoryjnie, w ramach limitu, w przypadku wniosku rodziny zastępczej niezawodowej, która:

- 1) spełnia warunki na rodzinę zawodową;
- 2) posiada pozytywną opinię koordynatora;
- 3) posiada co najmniej 3 letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza tub prowadząca rodzinny dom dziecka.

Fakultatywnie, w ramach limitu, w przypadku wniosku rodziny zastępczej niezawodowej, która spełnia warunki na rodzinę zawodową oraz posiada pozytywną opinię koordynatora.

Zakładany limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2021-2023 zgodnie z art. 180 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej:

1. 2021 - wzrost o 1 rodzinę,
2. 2022 – wzrost o kolejną 1 rodzinę,
3. 2023 - wzrost o kolejną 1 rodzinę.

VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Źródłem finansowania zadań Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2020 — 2023 będą środki finansowe:

- z budżetu Powiatu Wałbrzyskiego,
- z budżetu Państwa (Ministra właściwego do spraw rodziny).

IX. BENEFICJENCI PROGRAMU

1. Dzieci przebywające w pieczy zastępczej,
2. Rodziny zastępcze i osoby prowadzące rodzinne domy dziecka,
3. Rodzice naturalni dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
4. Osoby w procesie usamodzielnienia,
5. Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz kandydaci do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
6. Rodziny pomocowe sprawujące czasową opiekę nad dzieckiem pozbawionym opieki rodziców.

X. REALIZATORZY PROGRAMU

Koordinatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wałbrzychu przy współpracy:

1. Rodzin zastępczych,
2. Placówek opiekuńczo - wychowawczych,
3. Ośrodków Pomocy Społecznej,
4. Sędziów i Kuratorów Sądu Rejonowego Wydziału Rodzinnego.

XI. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Monitoring programu będzie polegał na zbieraniu danych dotyczących zrealizowanych zadań w ramach programu od podmiotów zaangażowanych w realizację, przez koordynatora programu Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wałbrzychu, w celu ocenienia czy program osiąga założone cele.

Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań głównie w oparciu o analizę założonych wskaźników.

Informacje zawarte zostaną w corocznym sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wałbrzychu.

XII. ZAKOŃCZENIE

Dla prawidłowego rozwoju dziecka niezbędne jest zapewnienie mu opieki w rodzinie naturalnej lub stworzenie jak najlepszych warunków rozwoju i wychowania poza tą rodziną. Dzieciom, które zostały pozbawione właściwej opieki i wychowania w rodzinie biologicznej, Powiat Wałbrzyski zapewni pieczę zastępczą.

Zakłada się w niniejszym Programie stworzenie na terenie Powiatu Wałbrzyskiego warunków dla poprawy życia dzieci i rodzin, które tego potrzebują i wymagają. Wszelkie działania o charakterze profilaktycznym, pomocowym i wspierającym zmierzać będą do samodzielnego rozwiązywania przez rodzinę własnych problemów. Natomiast wsparcie ze strony instytucji stanowić winno jedynie uzupełnienie działań opiekuńczo – wychowawczych dla tych rodzin, które nie są w stanie samodzielnie pokonać trudnych sytuacji życiowych.

Spis tabel

Nr tabeli	Nazwa tabeli	Nr strony
Tabela nr 1	Liczba mieszkańców Powiatu Wałbrzyskiego w latach 2016-2018	12
Tabela nr 2	Liczba rodzin zastępczych w Powiecie Wałbrzyskim wg stanu na 31 grudnia 2017 r, 2018 r. i 2019 r.	13
Tabela nr 3	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych wg stanu na 31 grudnia 2017 r, 2018 r. i 2019 r.	14
Tabela nr 4	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych w poszczególnych gminach Powiatu Wałbrzyskiego wg stanu na 31 grudnia 2017 r, 2018 r. i 2019 r.	15
Tabela nr 5	Liczba rodzin zastępczych w poszczególnych gminach Powiatu Wałbrzyskiego wg stanu na 31 grudnia 2017 r, 2018 r. i 2019 r.	16
Tabela nr 6	Liczba dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w Powiecie Wałbrzyskim, stan na 31 grudnia 2017 r.	18
Tabela nr 7	Liczba dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w Powiecie Wałbrzyskim, stan na 31 grudnia 2018 r.	19
Tabela nr 8	Liczba dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w Powiecie Wałbrzyskim, stan na 31 grudnia 2019 r.	20
Tabela nr 9	Liczba dzieci którym Powiat Wałbrzyski zapewnił pieczę zastępczą w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2017-2019	21

Spis wykresów

Nr wykresu	Nazwa wykresu	Nr strony
Wykres nr 1	Rodziny zastępcze w Powiecie Wałbrzyskim	14
Wykres nr 2	Dzieci umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Wałbrzyskim wg stanu na 31 grudnia 2017 r, 2018 r. i 2019 r.	15
Wykres nr 3	Dzieci w rodzinach zastępczych w poszczególnych gminach Powiatu Wałbrzyskiego wg stanu na 31 grudnia 2017 r, 2018 r. i 2019 r.	16
Wykres nr 4	Rodziny zastępcze w poszczególnych gminach Powiatu Wałbrzyskiego wg stanu na 31 grudnia 2017 r, 2018 r. i 2019 r.	17
Wykres nr 5	Dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie Powiatu Wałbrzyskiego, stan na 31 grudnia 2017 r.	18
Wykres nr 6	Dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie Powiatu Wałbrzyskiego, stan na 31 grudnia 2018 r.	19
Wykres nr 7	Dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie Powiatu Wałbrzyskiego, stan na 31 grudnia 2019 r.	20